

KULTURNA DEDIŠČINA / OBNOVA

Prenovljeni grad Turjak znova odprl vrata

Prenovljeni grad Turjak je po štirih letih obnove znova odprl vrata. Obsežen projekt, vreden 13,1 milijona evrov, je zgodovinskemu spomeniku prinesel nove vsebine, od muzejske dejavnosti do turističnih namestitvev.

Špela Ferlin
Nik Erik Neubauer

Po več desetletjih, v katerih je bil eden najpomembnejših slovenskih gradov potreben temeljite obnove, je grad Turjak znova odprl vrata obiskovalcem. Obsežna prenova je trajala približno štiri leta in je poleg konservatorsko-restavratorskih ter gradbeno-obrtniških posegov prinesla tudi nove vsebine. Grad bo po novem poleg muzejske dejavnosti ponujal turistične namestitve, med drugim tudi prostore za skupine otrok.

Zadnja večja prenova gradu je bila izvedena pred več kot 80 leti, zato je bila njegova obnova zahtevna tako z vidika ohranjanja kulturne dediščine kot zagotavljanja pogojev za njegovo nadaljnjo uporabo. Grad Turjak je spomenik državnega pomena, njegova prenova pa sodi med največje projekte obnove kulturne dediščine, ki jih trenutno vodi ministrstvo za kulturo.

Evropska sredstva za obnovo kulturne dediščine

Pomemben del sredstev za obnovo je Slovenija pridobila iz evropskega mehanizma za okrevanje in odpornost. Predstavnica evropske komisije Jerneja Jug je ob odprtju poudarila, da je bil grad Turjak približno 75-odstotno sofinanciran iz tega mehanizma, kar je znašalo okoli deset milijonov

obnovo 17 kulturnih spomenikov namenjenih 42 milijonov evrov, med njimi pa je pet spomenikov državnega pomena. Poleg Turjaka je med njimi omenila še grad Negova, Črnomelj in projekte v Vrbi, povezane s Prešernovo domačijo. Obnova Turjaka je del širšega pro-

Prenova je prvič obsegala tudi širšo funkcionalno obnovo posameznih delov grajskega kompleksa, vključno s palačo, bastijo in pristavami.

jekta, ki ga je ministrstvo za kulturo zasnovalo že leta 2020, v času epidemije covida-19. Ministrica za kulturo Ignacija Fridl Jarč je spomnila, da je Evropska unija takrat vzpostavila mehanizem za okrevanje in odpornost, s katerim je državam članicam omogočila sredstva za okrevanje gospodarstva in družbe po pandemiji.

Od gradov do turističnih destinacij

Na ministrstvu so se ob pripravi načrta odločili, da del evropskih sredstev namenijo tudi obnovi gradov in drugih objektov kulturne dediščine. Fridl-Jarčeva je poudarila, da Slovenija premore številne gradove, ki pričajo o bogati zgodovini, vendar so mnogi med njimi še vedno potrebni obnove.

Poleg muzejskega dela ima prenovljeni grad tudi turistične namestitve.

gradovih Viltuš, Negova, Dornava in Turjak. Cilj je bil obiskovalce usmeriti tudi v manjše in bolj oddaljene kraje ter kulturno dediščino povezati z novimi turističnimi vsebinami. »Zasnovali smo ta projekt kot grajsko transverzalo, obnova pa bi nekako obsegala gradove Viltuš, Negova, Dornava in Turjak,« je ob odprtju povedala ministrica. Prenova Turjaka je potekala v času, ko se izteka izvajanje evropskega načrta za okrevanje in odpornost. Jerneja Jug

tektka Teja Savelli. Prenova je prvič obsegala tudi širšo funkcionalno obnovo posameznih delov grajskega kompleksa, vključno s palačo, bastijo in pristavami. Prenovljeni so bili tudi prostori nekdanje jahalnice, kjer je zdaj urejen nastanitveni obrat za skupine otrok. Pri obnovi je bilo eno ključnih vodil ohranjanje čim več originalne grajske substance. Savellijeva je poudarila, da so se pri posegih skušali čim bolj izogniti

gradu, ki je zahtevala veliko tehničnega in strokovnega premisleka.

Projekt obnove je bil načrtovan leta 2022, obnovitvena dela pa so stekla konec leta 2024. Za izvajalca je bila izbrana družba Lesnina MG Oprema. Dela so obsegala zahtevne konservatorsko-restavratorske in gradbeno-obrtniške posege, katerih cilj je zagotoviti trajnostno in dolgoročno uporabo enega najpomembnejših spomenikov slovenske kulturne dediščine.

Slovenija je za prenovu gradu uporabila tudi evropska sredstva.

evrov. Kot je dejala, so prav takšni projekti konkreten prikaz, kaj evropska sredstva pomenijo v lokalnem okolju. V okviru načrta za okrevanje in odpornost je bilo po njenih besedah za

Projekt so zasnovali tudi z namenom razvoja turizma zunaj največjih turističnih središč. V okviru tako imenovane grajske transverzale so bili med drugim predvideni projekti na

Zadnja večja prenova gradu je bila izvedena pred več kot 80 leti, zato je bila njegova obnova zahtevna tako z vidika ohranjanja kulturne dediščine kot zagotavljanja pogojev za njegovo nadaljnjo uporabo.

Namestitveni obrat naj bi bil odprt šele ob koncu leta.

je opozorila, da je bil mehanizem od začetka povezan z zelo strogim časovnim okvirom, saj morajo biti projekti končani do konca avgusta 2026.

Po njenih besedah je Slovenija na dobri poti, da uspešno počrpa razpoložljiva sredstva. V okviru načrta sta državi na voljo približno dve milijardi evrov, od katerih je približno tri četrtine nepovratnih sredstev. »Načrt za okrevanje in odpornost ni načrt vlade, je načrt države,« je poudarila in ob tem izpostavila kontinuiteto projekta skozi različne vlade.

Zahtevna statična sanacija in nova vsebina prostorov

Pomembno vlogo pri prenovi so imeli projektanti, med njimi arhi-

Pri obnovi je sodelovalo približno 170 ljudi, od projektantov in konservatorjev do izvajalcev in drugih strokovnjakov.

destruktivnim rešitvam in ohraniti zgodovinske elemente v njihovem obstoječem stanju.

»Skozi prenovu nas je vedno vodilo načelo, da poskušamo originalno substanco čim bolj ohraniti v obstoječem stanju in da se vanjo čim bolj nedestruktivno posega,« je povedala. Med največjimi izzivi prenove je bila po njenih besedah statična sanacija

Pri obnovi sodelovalo 170 ljudi

Vodja projekta prenove gradu na ministrstvu za kulturo Veronika Leskovšek je ob odprtju poudarila obseg in zahtevnost projekta. Pri obnovi je sodelovalo približno 170 ljudi, od projektantov in konservatorjev do izvajalcev in drugih strokovnjakov. »V petih letih od začetka prenove nam je uspelo praktično nemogoče in zelo sem vesela, da je ekipa 170 ljudi čutila in delala kot eno,« je povedala.

Grad je prve obiskovalce sprejel že na dan odprtja, od petka do nedelje pa bo za turistične ogleds odprt med 10. in 17. uro. V tem obdobju bo vstop za obiskovalce brezplačen, ogledi pa bodo sprva potekali pod vodstvom predstavnikov, ki so sodelovali pri projektu prenove. x